

Task 14. (The students are working in two groups). Write the letters to the future primary school teachers' generations in the instructive form giving them some pieces of advice.

The winners for doing all the tasks successfully will be given the additional grades for the course.

Thus, the use of gamification in the classroom will promote the development of the future primary school teachers' creative skills, creating the space for productive competition and cooperation, both between primary school pupils and future primary school teachers.

Література

1. Гейміфікація. Відновлено з <https://uk.wikipedia.org/wiki/Гейміфікація>
2. Гейміфікація в освіті. Відновлено з <https://osvitanova.com.ua/posts/2596-heimifikatsiia-v-osviti>
3. Дядікова О. Гра як інструмент: що таке гейміфікація. Відновлено з <https://mistosite.org.ua/ru/articles/hra-iak-instrument-shcho-take-heimifikatsiia>
4. Жиділова Л. О., Ляшенко К.І. Гейміфікація (E-Learning) як засіб підвищення ефективності навчання на уроках математики в початковій школі. Відновлено з https://fitu.kubg.edu.ua/images/stories/Departments/kitmd/Internet_conf_17.05.18/s1/1_Zhydilova_Liashenko.pdf
5. Левинська І. Б. Гейміфікація в освіті. Ігрові рішення як засіб розвитку учасників освітнього процесу Відновлено з <https://www.youtube.com/watch?v=-XEWq-pAw-0>
6. Ткаченко О. Гейміфікація освіти: формальний і неформальний простір. Відновлено з <http://dspu.edu.ua/hsci/wp-content/uploads/2017/12/011-45.pdf>
7. Salen K. & Zimmerman E. (2003) Rules of Play: Game Design Fundamentals. Cambridge: MIT Press, 688 pp.
8. Schaaf R. & Quinn J. 12 Examples of Gamification in the Classroom. Відновлено з <https://www.teachthought.com/the-future-of-learning/12-examples-of-gamification-in-the-classroom/>

References

1. Heimifikatsiia. [Gamification]. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/Гейміфікація>
2. Heimifikatsiia v osviti [Gaimification in education]. Retrieved from <https://osvitanova.com.ua/posts/2596-heimifikatsiia-v-osviti>
3. Diadikova O. Hra yak instrument: shcho take heimifikatsiia [Game as a tool: what is gamification]. Retrieved from <https://mistosite.org.ua/ru/articles/hra-iak-instrument-shcho-take-heimifikatsiia>
4. Zhydilova, L. O. & Liashenko, K.I. Heimifikatsiia (E-Learning) yak zasib pidvyshchennia efektyvnosti navchannia na urokah matematyky v pochatkovii shkoli [Gamification (E-Learning) as a means of improving the effectiveness of teaching Mathematics in primary school]. Retrieved from https://fitu.kubg.edu.ua/images/stories/Departments/kitmd/Internet_conf_17.05.18/s1/1_Zhydilova_Liashenko.pdf
5. Levynska, I. B. Heimifikatsiia v osviti. Ihrovi rishennia yak zasib rozvytku uchasnykiv osvitnoho protsesu [Gaimification in education. Game solutions as a means of the educational process participants' development]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=-XEWq-pAw-0>
6. Tkachenko, O. Heimifikatsiia osvity: formalnyi i neformalnyi prostir [Gaimification of education: formal and informal space]. Retrieved from <http://dspu.edu.ua/hsci/wp-content/uploads/2017/12/011-45.pdf>
7. Salen K., & Zimmerman E. (2003) Rules of Play: Game Design Fundamentals. Cambridge: MIT Press, 688 pp.
8. Schaaf R. & Quinn J. 12 Examples of Gamification in the Classroom. Retrieved from <https://www.teachthought.com/the-future-of-learning/12-examples-of-gamification-in-the-classroom/>

УДК 378: 37.01: 7.07

DOI 10.31652/2415-7872-2020-65-91-98

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛЬНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Пушкар Л. В., orcid.org/0000-0002-1289-3956

Парфілова С. Л., orcid.org/0000-0002-9582-4306

У статті визначено важливість та необхідність професійної підготовки фахівців дошкільної освіти засобами театральної-ігрової діяльності; зацентовано увагу на значення та вплив театральної-ігрової діяльності на розвиток особистості дитини дошкільного віку, а також на важливість готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до забезпечення відповідного розвитку малечі; запропоновано використовувати такі види театральної-ігрової діяльності як інсценізація, театралізація; визначено інтерпретаційні особливості проєкції видів театралізовано-ігрової діяльності на професійну підготовку фахівців дошкільної освіти; висвітлено провідні аспекти використання театральної-ігрової діяльності в контексті професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, фахівці дошкільної освіти, театральне мистецтво, театральньо-ігрова діяльність, театралізація, інсценізація.

PECULIARITIES OF THEATER-GAME ACTIVITY USAGE AS A MEANS OF PRESCHOOL EDUCATION SPECIALISTS TRAINING

Pushkar L. V., Parfilova S. L.

The article deals with the problem of preschool education specialists training. The importance of the problem is explained by current development of society and introduction of new requirements to future teachers of preschool education, which, in turn, are regulated by laws of the Ministry of Education and Science of Ukraine. The field of theatre is quite actively used among the resources of educational activities for younger generation. For this reason, the features of theatrical and play activities usage as a means of professional training of future preschool education teachers are analyzed in the article. Theoretical and methodological understanding of the most important tasks of theater pedagogy determines the feasibility and search for an appropriate algorithm of their methodological implementation in the field of preschool education. In our research, we take into account the fact that the professional training of future preschool educators should take into account the possibilities of theatrical art and theatrical pedagogy (theatrical and play activities) at the intersection of two spheres: on the one hand – for the author's skills usage in perfection of self-competences, on the other hand – for the readiness of future specialists to form creative competencies of preschool children. The significance and influence of the theatrical and play activities on the development of preschool child personality, which is a consequence of the readiness of future specialists of preschool education to provide it, are highlighted. It is proposed to use staging and dramatization in the process of future educators of preschool institutions training. A comprehensive usage of relevant methods and technologies of music education in the process of implementation of these types of theatrical and game activities is proposed.

Keywords: professional training, preschool education specialists, theatrical art, theatrical and game activity, theatrical performance, staging.

Суттєві політичні, економічні та соціокультурні зміни, що відбуваються зараз, зумовлюють перманентність трансформації змісту освіти, її мети, сутністю якої є забезпечення реалізації особистісних і фахових якостей людини в сьогоденному соціумі. Стрімкий розвиток суспільства висуває нові вимоги до особистості та професіоналізму вихователя закладу дошкільної освіти. Головним завданням сучасної вищої освіти є формування в майбутнього вихователя цілісного та системного бачення власної професійної діяльності, вміння аналізувати й вирішувати завдання та проблеми, що виникають у процесі цієї практики.

Важливі фактори освітніх зрушень лежать у площині регламентації діяльності системи дошкільної освіти нормативно-правовими та нормативно-методичними актами, наказами Міністерства освіти і науки України: Законами України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про дошкільну освіту» (2019 р.), «Базовим компонентом дошкільної освіти» (2012 р.), «Концепцією дошкільного виховання в Україні» (2018 р.), Базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» та програмами розвитку та виховання дітей дошкільного віку «Малятко», «Дитина», «Українське дошкільля» та ін., які, у свою чергу, скеровують освітні заклади на підвищення якості вищої освіти загалом та дошкільної освіти зокрема.

Значний унесок у дослідження проблеми професійної підготовки педагогічних кадрів знаходимо у працях Л. Артемової, Л. Ветлугіної, Л. Вовк, Н. Гавриш, Д. Ельконіна, Ш. Зязюна, О. Леонтєва, М. Машовець, Н. Ничкало, О. Олексюк, О. Пехоти та ін.. Окремим аспектам багатогранного й складного процесу професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти присвятили свої наукові доробки А. Богуш, Г. Бєленька, О. Богініч, І. Дичківська, Т. Поніманська, О. Савченко, Т. Танько, Г. Троцько та ін.

Сучасна педагогічна наука використовує різноманітні ресурси освітньої дії на підростаюче покоління, серед яких доволі популярними стають різні сфери мистецтва або їх поєднання. Тому не залишається осторонь такої могутній засіб освіти й виховання дошкільників як царина театрального мистецтва (Л. Артемова, Л. Виготский, Н. Карпинська, Л. Макаренко, Д. Менджеричька, О. Олійник, Б. Теплов, Е. Трусова). Проблему використання засобів та явищ театральньо-ігрової діяльності в музичному, музично-естетичному вихованні дітей та молоді досліджували Е. Абдулін, Л. Артемова, В. Верховинець, Л. Волошина, Л. Іщенко, О. Комаровська, В. Кузьмін, О. Ніколаєва, Г. Ніколаї, К. Орф, М. Шароніна та ін.

Нині вже накопичено певний досвід підготовки вихователя, проте залишається актуальною проблема професійної підготовки майбутнього педагога закладу дошкільної освіти (ЗДО) через залучення їх до різноманітної музичної та театральньо-ігрової діяльності, пов'язаної із художньою літературою, музикою та грою. Це різного роду музичні ігри (дидактичні, рухливі), змістом яких є художні тексти (ігри-інсценування у музичному супроводі, театралізовані ігри, народні хороводні ігри зі співом, діалогами, рухами), дитячі інсценування казок, пісень, театралізація та ін.

Мета статті – здійснити аналіз особливостей використання театральньо-ігрової діяльності як засобу професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Сучасні реалії розвитку суспільства потребують спрямовувати підготовку педагогічних кадрів ЗДО на розвиток творчої особистості, розмаїття її виявлення, нестандартності, на вміння молодого фахівця дошкільного профілю реалізувати власний креативний потенціал у кожній освітній ситуації. За визначенням Т. Танько, підготовка студентів дошкільного факультету в педагогічних університетах проходить у багатьох напрямках, найбільш визнаними з яких є розробка й уточнення завдань, змісту доступних для дітей дошкільного віку видів діяльності, удосконалення форм і методів виховної роботи [12, с.43-44].

У контексті нашого дослідження постає слушною пропозиція І. Зязюна щодо необхідності послуговуватися сучасній системі освіти і виховання двома найважливішими завданнями будь-якої театральної школи: формування творчої особистості актора й розкриття глибинних можливостей його дії (діяльності) на сцені. «Перше завдання охоплює ідейне, естетичне і дисциплінарно-етичне виховання актора (формування світогляду, художнього смаку, морального складу). Другого досягають шляхом професійного виховання актора» [11, с. 82]. Ці завдання, з урахуванням театральної специфіки, реалізуються у практиці освіти й виховання в цілому, – значуще нововведення, що потребує методологічного осмислення, вважає науковець. І першою вимогою методології нововведення визначає «виконавське піднесення ідей театральної педагогіки до рівня розроблення технології й техніки реалізації театральної дидактичної підструктури, тобто синтезування теорії, прикладного керування педагогічним процесом і його алгоритмами відповідно до особливостей мистецтва театру взагалі й театральної педагогіки зокрема» [11, с. 82]. Не залишає науковець поза увагою й такі методологічні передумови означеного нововведення як введення в банк педагогічних даних існуючий фонд інформації у вітчизняній та зарубіжній педагогіці, а також розробки алгоритмів і процедур запровадження театральної педагогіки в практику [11, с. 82-83]. Розглянуті методологічні передумови опанування театральної педагогіки, на нашу думку, стають на сьогодні необхідним підґрунтям у професійній підготовці фахівців дошкільної освіти.

Виклики сьогодення, зазначає О. Олійник, зумовлюють появу нових завдань в системі професійної освіти, які спрямовані на формування спеціалістів, здатних до гнучкого, оперативного реагування на постійні зміни й потреби суспільства, конкурентоспроможність, розвиток освітніх технологій та неперервно оновлюючого інформаційного простору. Автор у своїх дослідженнях приділяє значну увагу розвитку мобільності та формуванню ігромайстерності в процесі професійної підготовки педагога дошкільної освіти [9, с. 105-106]. Услід за науковцем вважаємо, що необхідним стає постійне удосконалення змісту і форм навчання, готовність до конкурентоспроможності, оскільки постійно зростають вимоги до професійної компетентності, якості та ефективності роботи вихователів.

У широкому сенсі під «мобільністю», констатує О. Олійник, розуміють здатність швидко перебудовуватися, змінюватися та взаємодіяти під впливом нових умов діяльності, які висуває особистості сучасне суспільство (швидкість, темп, ефективність, оперативність). «Мобільність у руслі компетентнісного підходу, визначається як ключова компетенція, яка забезпечує самореалізацію та самовдосконалення особистості у різних ситуаціях повсякденного, професійного або соціального життя» [9, с. 107]. Ми підтримуємо думку автора, що в дошкільному закладі доцільно використовувати у практиці систему детального ознайомлення педагогів із засобами театального мистецтва та формуванні ігромайстерності. Але це ознайомлення важливо починати на етапі підготовки майбутніх вихователів. Адже процес формування творчих умінь дошкільників багато в чому залежить від спрямованості педагогів на застосування в освітньому процесі засобів театальної діяльності, практичних занять для вдосконалення власних акторських та режисерських умінь.

У сучасній психології та педагогіці акцентується увага на значення та вплив театальної діяльності як на розвиток особистості дитини дошкільного віку, так і на важливість готовності майбутніх педагогів – фахівців дошкільної освіти до забезпечення відповідного розвитку малечі. У наших пошуках ми також виходимо з того, що професійна підготовка майбутніх вихователів ЗДО має враховувати можливості театального мистецтва та театальної педагогіки (зокрема театально-ігрової діяльності) на перетині двох площин: по-перше, – для вдосконалення власних акторських умінь, навичок, ставлень та ін., а по-друге, – для формування певних компетенцій дошкільнят.

Означені спрямування досить щільно пов'язані між собою. Саме тоді, на нашу думку, необхідно зважувати як на спільні, так і відмінні елементи в театальному мистецтві й педагогічному процесі. Так, на спільне і відмінне в театальному й педагогічному мистецтві, вказував І. Зязюн. Науковець проводить паралель між педагогічним мистецтвом і театром одного актора, тому для усвідомлення принципів театальної дії та її законів пропонує звернутися до системи К. Станіславського, який розглядає органічну природу театальної творчості через природу людини-творця, актора. У цій системі вперше вирішується питання свідомого оволодіння підсвідомим, довільним процесом творчості, виявом таланту особистості в діяльності. І. Зязюн звертає увагу на таку основоположну ідею у системі К. Станіславського, яка уособлює закономірність функціонування мистецтва, в основі яких – людське спілкування, тобто мова йде про фізичну дію, про метод фізичних дій. «Жива фізична дія з відповідною естетичною почуттєвістю, підсвідомою

сферою потребує тренувань передусім органів сприймання в умовах педагогічної навчально-виховної дії. Зі сприймання починається органічна дія як актора, так і педагога. Є потреба також у методиках розвитку творчої уяви, волі, пам'яті, вербальної сугестії тощо» [11, с. 94].

Спільні особливості у професії актора й вихователя зазначає також О. Олійник. Зокрема, в драматургії заняття чи в організації іншого виду дитячої діяльності присутні як використання розмовного матеріалу (читання, розповідь, бесіда, пояснення тощо), так і мінімальні декорації – інтер'єр групової кімнати, дидактичних матеріалів (ілюстрацій, макетів, моделей, елементів одягу конкретного персонажа тощо), музичного супроводу, і при цьому вихователь є самим собою – особистістю, яка цілеспрямовано виховує і навчає. Науковець вважає, що п'ять принципів, на яких ґрунтується виховання актора, можуть використовуватися в адаптованому вигляді також у підготовці вихователя. Це такі принципи:

1) принцип життєвої правди (у педагогіці він реалізується як зв'язок навчання й виховання з життям);

2) принцип ідейної спрямованості: учення про надзавдання (цей принцип відіграє велику роль у конструктивній діяльності педагога, адже режисурі заняття, гри, праці, спостереження передбачає постановку завдання, надзавдання, яке й розв'язує вихователь);

3) основним у системі К.С. Станіславського є принцип дії – підґрунтя переживання й матеріалу для творчості (творче переживання й матеріал для творчості є провідним компонентом в організаторській діяльності вихователя);

4) принцип органічної творчості (розкриває нерозривний зв'язок психічного і фізичного, суб'єктивного переживаного почуття педагога з його зовнішнім об'єктивним вираженням, тобто, говорить про рівень психотехніки вихователя, володіння своїм організмом – головним інструментом впливу на вихованців);

5) принцип творчого перевтілення в образ – це стан сценічного переживання, на ґрунті якого розв'язуються завдання всіх попередніх принципів (цей принцип знаходить своє відображення в гностичній діяльності вихователя, як засадовій для всієї професійної діяльності педагога) [9, с. 94]. Ми також виходимо з того, що підготовка фахівців дошкільної освіти засобами театральної-ігрової діяльності базується на законах, принципах театральної дії.

Крім того, О. Олійник у своїх працях розглядає систему підготовки фахівця дошкільної освіти до театральної-ігрової діяльності та професійної майстерності. Автор окреслює елементи театральної педагогіки саме в професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу: «Тільки в царині театральної педагогіки кожен майбутній вихователь може знайти для себе засоби розкриття власних педагогічних здібностей, творчого потенціалу» [9, с. 92-93].

Зауважимо, що в Базовому компоненті дошкільної освіти (2012 р.) визначено державні вимоги до рівня освіченості, розвиненості та вихованості дитини 6 (7) років та кінцевий показник набутих дитиною компетенцій перед її вступом до школи. Кожна освітня лінія Базового компонента дошкільної освіти завершується узагальненим визначенням результату освітньої роботи – сформованістю певного виду компетенцій. Зокрема, серед останніх визначені художньо-продуктивна компетенція (Освітня лінія «Дитина у світі культури») та ігрова компетенція (Освітня лінія «Гра дитини»). За результатами освітньої роботи дитина напередодні вступу до школи має орієнтуватися в основних видах театрального мистецтва, вирізняти гуманний зміст і колективний характер театральної вистави; виявляти власну позицію, інтегровані навички під час перевтілення у сценічний образ (позитивний, негативний), створювати його за допомогою експресивних засобів (мовлення, міміки, жестів, рухів, музики, танців, співів); творчо співпрацювати з дітьми і дорослими заради спільного успіху в музично-театралізованих розвагах і святах [15]. Ми переконані, що спрямування майбутніх фахівців дошкільної освіти на використання театральної-ігрової діяльності не повинно залишатись поза увагою освітянського простору.

Дослідники, що займаються вивченням поширення театралізованої та театральної-ігрової діяльності в педагогічній освіті, відзначають провідну роль цього найпоширенішого виду дитячої творчості й наголошують на її багатофункціональному потенціалі: формуванні досвіду соціальних навичок поведінки дитини; вирішуванні багатьох педагогічних та психологічних проблем, які пов'язані з мистецькою освітою та вихованням дітей; формуванні естетичного смаку, морального виховання, розвитку комунікативних якостей особистості (навчання вербальним та невербальним видам спілкування), вихованні волі, розвитку пам'яті, уяви, ініціативності, мовлення; створенні позитивного емоційного настрою, зняття напруження, вирішенні конфліктних ситуацій через гру [8, с.5-6].

У науковій літературі *театралізована діяльність* визначається як художня діяльність, що пов'язана зі сприйманням творів театрального мистецтва й відтворенням в ігровій формі набутих уявлень, вражень, почуттів, є одним із найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток особистості дитини. Водночас, вона виступає як специфічний вид дитячої активності, один із найулюбленіших видів творчості [9, с. 9].

Серед видів театральної-ігрової діяльності, на нашу думку, у процесі підготовки майбутніх вихователів ЗДО важливо використовувати такі як інсценізація та театралізація. Опанування ними допоможе фахівцям

дошкільної освіти реалізувати свій творчий потенціал та результатів освітньої роботи – сформувати певні компетенції дітей перед вступом до школи. Такими міркуваннями ми послуговуємося новими реаліями освітнянського сьогодення, зокрема Концепцією Нової Української школи, серед елементів якої присутні як компетентнісний підхід, так і наявність умотивованого й кваліфікованого вчителя. У зв'язку з цим, розглянемо детальніше означені види театральної-ігрової діяльності.

У словникових джерелах термін «інсценізація» (від лат. *in* – на і *scaena* — сцена) тлумачиться як переробка літературного твору (прозового, поетичного) для постановки його на сцені або для радіо- чи телевізії; інсценізація має на меті засобами драматургії передати ідейно-художній зміст інсценізованого твору, тут можлива і його інтерпретація [10]. Проте поряд з інсценізацією літературного твору досить часто використовується сценічне відтворення пісень, а також інструментальних творів. Відображення, переробка останніх має свою специфіку, свої особливості й ґрунтуються на певних правилах та методиках утілення.

Одна з найулюбленіших для дітей форм роботи на музичних заняттях – інсценізація пісні. Реалізація таких проектів має проводитися цілеспрямовано й систематично, тоді це дозволять максимально реалізувати той педагогічний потенціал, який містить пісенний матеріал як засіб музичного розвитку, музичного виховання й навчання учнів. На думку Е. Абдуллової і О. Ніколаєвої, дітей приваблює те, що театралізація пісні – це не тільки виразне й грамотне виконання її в музичному відношенні, а створення сценічного художнього образу засобами різних мистецтв. Автори обґрунтовують необхідність у музичній діяльності об'єднання декількох видів мистецтва в одному завданні. Найбільш частим таке об'єднання відбувається під час інсценізації пісні й створенні музично-сценічних композицій на основі інструментальних музичних творів [1, с. 145, 155].

У театрознавчій науці й театральній практиці, режисурі термін «інсценізація пісні» часто називають «зримою піснею» й визначають як вид сценічної вистави. Видима (або зрима) пісня навчає мислити пластичними образами, вмінню орієнтуватись у сценічному просторі й знаходити видиме вираження музично-емоційному строю твору. Для того, щоб зробити пісню видимою, необхідно створити на матеріалі цієї пісні маленьку виставу. Тоді ми пісню чуємо й бачимо. Це дуже підсилює емоційне враження за допомогою очей актора, міміки, жести, мізансцен. За допомогою виникаючого синтезу музики, вокалу й акторської майстерності створюється вже не уявний, а «наочний» художній образ.

Проте, зазначають фахівці, синтез акторського мистецтва, музики й тексту в пісні не можна розуміти буквально – виключно в значенні створення пісні-сценки, де театральними засобами розігрується якийсь сюжет. Це спрощений підхід до проблем режисерського рішення пісні, хоча й повністю його виключити не можна. Важливіша умова під час роботи над піснею полягає в тому, щоб правильно і точно визначити, текстовий та мелодійний зміст пісні, її жанр та стиль дозволяють привнесення в неї прийомів власне театральної виразності [7, с. 7]. У своєму дослідженні ми конкретизуємо термін «інсценізація» і будемо розуміти його як видиму інтерпретацію літературного чи музичного твору на основі синтезу музики, декламації (або співів) та елементів акторської майстерності з метою створення «наочного» художнього образу.

Серед можливостей впливу музично-ігрової інсценізації або інсценізації пісні на виховання та розвиток дітей, наведемо такі: беручи участь в такій діяльності, діти ознайомлюються з навколишнім світом, а вміло поставлені вчителем запитання спонукають учнів думати, аналізувати, робити висновки та узагальнення; музично-ігрова інсценізація розвиває емоційну сферу дитини і є важливим засобом розвитку в дітей емпатії – здібності розпізнавати емоційний стан людини за мімікою, жестами, інтонацією, вміння ставити себе на її місце в різних ситуаціях, знаходити адекватні засоби сприйняття; музично-ігрова інсценізація дає змогу формувати досвід естетичних навичок поведінки й має психологічний вплив на формування естетичної культури дитини, що має велике значення в процесі естетичного виховання.

У грі-інсценізації, імпровізаціях на задану тему-образ, в етюдах на перевтілення формуються здатність суб'єкта художнього спілкування до розуміння інших людей (характерів, вчинків), збагачується емоційна чутливість, розвиваються комунікативні здібності дитини. З точки зору набуття молодшими школярами емоційного досвіду важливо також, що створення художнього образу протікає на очах у глядачів, особливо це стосується дітей сором'язливих, скутих, яким музично-театралізована діяльність може допомогти перебороти невпевненість у собі, підвищить їхню самооцінку, навчить вільно й невимушено триматися на людях [2, с. 116].

Для нашого дослідження важливими є ідеї інсценізації в музичному навчанні та вихованні видатного представника плеяди творців української національної музичної освіти і культури В. Верховинця – композитора, хорового диригента, хореографа, фольклориста, етнографа, педагога, основоположника жанру «театралізована пісня» в Україні.

У своєму репертуарно-методичному посібнику «Весняночка» педагог поставив конкретні завдання: «виховання фізично здорового, етично стійкого, інтелектуально розвинутого майбутнього члена суспільства», адже «завдяки іграм можна виховати в дитині всі властивості, котрі ми шануємо в людей і

котрі нам хотілося б прищепити малечі» [4, с.21, 144, 181]. Одним із потужних засобів досягнення бажаного результату у вихованні та забезпеченні гармонійного розвитку особи автор «Весняночки» вважав рухливі музичні ігри [4, с.342].

Кожну гру педагог подає в інсценізованому вигляді, який передбачає наявність певної драматургії, реквізиту, розподілення ролей між учасниками. Для більш повного розкриття художнього образу, передачі національного характеру, посилення емоційного та естетичного впливу на вихованців В. Верховинець доповнює засоби театралізації (рухи, міміку, пантоміміку) пісенним супроводом і елементами народної хореографії. Н. Дем'яненко, детально аналізуючи репертуар цього збірника, конкретизує, що до репертуарно-методичного посібника увійшли сто п'ятдесят шість рухливих музичних ігор і пісень, серед яких – дев'ять народних ігор, етнографічний запис яких зробив сам В. Верховинець [5, с.63-66].

На нашу думку, у процесі підготовки майбутніх вихователів ЗДО можна застосовувати такий різновид театральної діяльності як театралізація. У «Словнику театру» П. Паві подано таке визначення: «Театралізувати подію або текст означає інтерпретувати їх сценічно, з використанням сцени та акторів для того, щоб поставити ситуацію. Візуальні елементи сцени і постановка дискурсів – суть ознак театралізації» [10, с. 364]. Іншими словами, театралізація – це і є сценічне перекладення погляду митця на подію, відображене засобами мистецтва.

На сьогодні митці, режисери, науковці, практики масових театралізованих свят поняття «театралізація» трактують неоднозначно. Крім того, відбувається постійна інтерпретація цього терміну у зв'язку з визначенням мети проведення, завданнями, способами використання цього явища в тій чи іншій сфері діяльності: а) театралізація – це лише органічне поєднання нетеатрального, життєвого, безпосередньо пов'язаного з виробничою практикою та побутом людей і художнього матеріалу; це поєднання, цей сплав документального та художнього створюється з метою певного впливу на публіку [6, с. 7]; б) театралізація (як окреме явище) – синтез елементів театру, музики, хореографії, живопису, пластичних мистецтв та світла [13, с. 47]; в) це засіб утілення тієї або іншої ідеї на сцені в образній формі [14, с. 42]. Тобто, поняття «театралізація» через свою універсальність потребує контекстного уточнення: театралізація життя, театральність у романі, театральний початок живопису, естетика театру в прозі. Кожного разу, коли використовують цей термін, ураховують певні особливості її проведення й здійснюється театралізація специфічними прийомами.

Театралізація виступає як специфічний вид дитячої активності і є однією з найулюбленіших видів творчості. Це спосіб відтворення творів театрального мистецтва з набутими уявленнями, навичками, почуттями та досвідом. Вона сприяє естетичному вихованню дітей, прилучає їх до мистецтва, розвиває вміння бачити, чути, розуміти красу слова, дії. Театральне мистецтво близьке й зрозуміле дітям, адже в його основі – гра, що для малюка є найголовнішим аспектом діяльності. Під час театралізації реалізуються потреби дитини в самовираженні, спілкуванні, пізнанні себе через відтворення різних образів. У відвертому, щирому ставленні до художнього образу, утіленні його в різних формах театралізації, дитина виявляє рівень художньо-естетичного сприймання, мовленнєву компетенцію, певні знання, вміння, навички, здобуті нею раніше в умовах спеціально організованого навчання.

У нашому дослідженні доречно звернути увагу на такі види, засоби розвитку особистості та формування творчих компетенцій як пантоміма, гра, інсценізація під музику, театралізація, що мають у своїй основі позиції методики К. Орфа. Завданнями музичного виховання педагог уважав стимулювання й спрямування творчої фантазії, уміння імпровізувати, творити у процесі індивідуального й колективного музикування, опираючись на зв'язок музики з жестом, словом, танцем, пантомімою. Його методика являє собою цілісну та ефективну систему музичного виховання, засновану на різних формах колективного музикування, дитячої творчості, активної виконавської діяльності. А головними засобами навчання й виховання стала єдність слова, музики й руху.

Ідея К. Орфа полягає в тому, що в основі навчання лежить «принцип активного музикування» й «навчання в дії», на думку педагога-музиканта, дітям потрібна своя музика, спеціально призначена для музикування на первинному етапі, первинна музична освіта повинна мати сповнена позитивних емоцій і радісного відчуття гри. Комплексне навчання музиці надає дітям широкі можливості для творчого розвитку здібностей. Основний напрям у методиці К. Орфа – ігрові моделі занять. Оволодіваючи мовою музики, поступово пізнаючи засоби її виразності й застосовуючи їх в своїй виконавській практиці, діти й розумом, і відчуттями залучаються до створення музики.

Як свідчить Л. Баренбойм, елементи системи музичного виховання спрямовані на розвиток творчих здібностей і навичок дитини, вони гармонійно влітаються в структуру занять. Науковець наводить приклади використання методики К. Орфа на заняттях різного спрямування: мовні вправи; поетичне музикування; музично-рухові вправи; ігри з інструментами; елементарний музичний театр. Зокрема, останній елемент являє собою інтегративну ігрову форму діяльності, яка передбачає одночасний вплив музики, руху, танцю, мови та художнього образу в образотворчій грі. У якості особливих прийомів

організації театралізованої діяльності використовують ігрові тренінги, сформовані незалежно від розвиваючих завдань, допомагають вирішити проблему корисного й цікавого дозвілля [3, с. 376].

Висновки. Отже, не викликає сумніву необхідність готовності майбутніх вихователів до використання елементів театральної педагогіки у своїй майбутній професійній практиці. А такі види театральної діяльності як імпровізація та театралізація необхідно враховувати під час підготовки фахівців дошкільної освіти.

Таким чином, на основі аналізу нормативно-правових та нормативно-методичних актів, науково-педагогічної та психологічної літератури визначено важливість та необхідність професійної підготовки фахівців дошкільної освіти засобами театральної діяльності. Серед особливостей використання театральної діяльності зазначимо наступні позиції: застосування принципів та законів театральної педагогіки; комплексне використання сучасних методик і технологій музичного виховання та використання їх у театральній діяльності; урізноманітнення видів театральної діяльності, як то інсценізація або театралізація.

Перспективу подальших наукових розвідок убачаємо в розгляді й аналізі методологічного апарату мистецької та, зокрема, театральної педагогіки, що послуговує опорою реалізації ідей використання театральної діяльності у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Література

- 1.Абдуллин Э.Б. Музыкально-педагогические технологии учителя музыки : Учебное пособие / Э.Б.Абдуллин, Е.Б.Николаева – Москва : Прометей, 2005. – 232 с.
- 2.Артемова Л. Театр і гра: вдома, у дитячому садку, у школі / Л. Артемова. – Київ : Томірс, 2002. – 291 с.
- 3.Баренбойм Л. А. Элементарное музыкальное воспитание по системе Карла Орфа / Л.А. Баренбойм. – Москва : Советский композитор, 1978. – 376 с.
- 4.Верховинець В.М. Весняночка: Ігри з піснями для дітей дошк. і мол. шк. в. / В.М. Верховинець – 5-те вид. – Київ : Муз. Україна, 1989. – 343 с.
- 5.Дем'яненко Н.Ю. «Весняночка» В.М. Верховинця та її педагогічне значення / Н.Ю. Дем'яненко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Серія «Педагогічні науки». – Вип. 2 (35) – Полтава: ПДПУ, 2004. – С. 63-66.
- 6.Конович А. А. Театрализованные праздники и обряды в СССР / А.А. Конович. – Москва : Высш. шк., 1990. – 208 с.
- 7.Кузьмин В.В. Зримая песня. Учебно-методическая рекомендация/ В.В. Кузьмин. – Санкт-Петербург: СПбГИК, 2017. – 28 с
- 8.Мигунова Е.В. Организация театрализованной деятельности в детском саду: Учеб-метод. Пособие / Е.В. Мигунова. – Великий Новгород, 2006. – 126 с.
- 9.Олійник О. М. Театральна ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. / О.М. Олійник. – Кам'янець-Подільський: Волощук В. О., 2017. – 163 с.
- 10.Пави П. Словарь театра / П. Пави. – Москва : Прогресс, 1991. 504 с.
- 11.Педагогічна майстерність: Підручник / Зязюн І.А., та ін. 2-ге вид. К.: Вища шк., 2004. – 422 с.
- 12.Танько Т. П. Особливості ігрового навчання в музично-педагогічній підготовці майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / Т.П. Танько // Актуальні питання мистецької освіти та виховання: збірник наукових праць. випуск 2 (8)/ гол.ред. Ніколаї Г.Ю. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2016. – С. 43–51.
- 13.Туманов И. М. Режиссура массового праздника и театрализованного концерта / И.М. Туманов. – Москва : Просвещение, 1978. – 87 с.
- 14.Чечетин А. И. Искусство театрализованных представлений / А.И. Чечетин. – Москва : Просвещение, 1981. – 192 с.
- 15.Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А.М. Богуш. – Київ : Видавництво, 2012. – 26 с. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/doshkilna/basic1/>.

References

- 1.Abdullin E.B. Muzykal'no-pedagogicheskie tekhnologii uchitelya muzyki: Uchebnoe posobie / E.B.Abdullin, E.B.Nikolaeva – M.: Prometej, 2005. – 232 s.
- 2.Artemova L. Teatr i gra: vdoma, u dy'tyachomu sadku, u shkoli / L. Artemova. – K. : Tomirs, 2002. – 291 s.
- 3.Barenbojm L. A. Elementarnoe muzykal'noe vospitanie po sisteme Karla Orfa / L.A. Barenbojm. – M.: Sovetskij kompozitor, 1978. – 376 c.
- 4.Verxovy'necz' V.M. Vesnyanochka: Igrы z pisnyamy` dlya ditej doshk. i mol. shk. v. / V.M. Verxovy'necz' – 5-te vy`d. – K.: Muz. Ukrayina, 1989. – 343 s.
- 5.Dem'yanenko N.Yu. «Vesnyanochka» V.M. Verxovy`necya ta yiyi pedagogichne znachennya / N.Yu. Dem'yanenko // Zbirny`k naukovy`x pracz` Poltav's'kogo derzhavnogo pedagogichnogog univerty`tetu imeni V.G. Korolenka. Seriya «Pedagogichni nauky». – Vy`p. 2 (35) – Poltava: PDPU, 2004. – S. 63-66.
- 6.Konovich A. A. Teatralizovannye prazdniki i obryady v SSSR / A.A. Kononovich. – M. : Vyssh. shk., 1990. – 208 s.
- 7.Kuz'min V.V. Zrimaya pesnya. Uchebno-metodicheskaya rekomendaciya/ V.V. Kuz'min. – Sankt-Peterburg: SPbGIK, 2017. – 28 s
- 8.Migunova E.V. Organizaciya teatralizovannoj deyatel'nosti v detskom sadu: Ucheb-metod. Posobie / E.V. Migunova. – Velikij Novgorod, 2006. – 126 s.

9. Olijnyk O. M. Teatral'no-igrova diyal'nist' v umovax doshkil'nogo navchal'nogo zakladu : navch.-metod. posib. / O.M. Olijnyk. – Kam'yanec'z'-Podil's'kyj: Voloshhuk V. O., 2017. – 163 s.
10. Pavi P. Slovar' teatra / P. Pavi. – M. : Progress, 1991. – 504 s.
11. Pedagogichna majsternist': Pidruchnyk / Zyazyun I.A., ta in. 2-ge vy'd. K.: Vy'shha shk., 2004. – 422 s.
12. Tan'ko T. P. Osobly'vosti igrovogo navchannya v muzy'chno-pedagogichnij pidgotovci majbutnix vy'xovateliv doshkil'ny'x navchal'ny'x zakladiv / T.P. Tan'ko // Aktual'ni py'tannya my'stecz'koyi osvity' ta vy'xovannya: zbirnyk naukovy'x prac'z': vy'pusk 2 (8)/ gol.red. Nikolayi G.Yu. – Sumy': FOP Cz'oma S.P., 2016. – S. 43–51.
13. Tumanov I. M. Rezhissura massovogo prazdnika i teatralizovannogo koncerta / I.M. Tumanov. – M. : Prosveshchenie, 1978. – 87 s.
14. Chechetin A. I. Iskustvo teatralizovannyh predstavlenij / A.I. Chechetin. – M. : Prosveshchenie, 1981. – 192 s.
15. Bazovy'j komponent doshkil'noyi osvity' / Naukovy'j kerivnyk: A.M. Bogush. – K.: Vy'davny'ctvo, 2012. – 26 s. Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/activity/education/doshkilna/basic/>.

УДК 378:51

DOI 10.31652/2415-7872-2020-65-98-103

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ В ЕКОНОМІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рум'янцева К. Є., orcid.org/0000-0003-2423-5608

Статтю присвячено проблемі професійно-орієнтованого навчання математики майбутніх економістів. Проаналізовано стан та визначено роль математичної освіти у професійній підготовці економістів. У процесі дослідження було виокремлено основні етапи формування математичного мислення під час професійної підготовки майбутніх економістів. Розкрито сутність поняття “фахові завдання”, сформульовано основні вимоги та розглянуто методичні підходи до побудови системи таких завдань. Обґрунтовано перевагу та необхідність використання фахових завдань на заняттях із вищої математики.

Ключові слова: майбутні економісти; вища математика; фахові завдання; математичне мислення; математична освіта; професійна підготовка.

PROFESSIONALLY-ORIENTED HIGHER MATHEMATICS TRAINING AT ECONOMIC UNIVERSITIES

Rumyantseva K.

Mathematical education in modern conditions plays an important role in the training of future economists as in the formation of a definite level of mathematical culture, intellectual development, understanding the essence of practical application of the mathematical apparatus, mastering the methods of mathematical modeling. One of the main problems in studying mathematical disciplines in economic institutions of higher education is, in our opinion, students' decreasing interest in studying them. This situation is primarily related to the current economic state of the country, with knowledge that is not used properly in society. Therefore, for teachers of mathematics of economic universities, the problem of improving the quality of training of a new generation of economists is a priority. The aim of the article is to determine the ways and directions of professionalization of educational activities of future economists during while studying “Higher mathematics”. The study used a set of methods of scientific research: comparative analysis to clarify different views on the problem and determine the direction of research; systematization and generalization of pedagogical experience of domestic scientists to determine the state of mathematical training of future economists at universities. Pedagogical observation of students' solving creative professional tasks, their group and individual discussions, oral and written surveys in order to determine the specifics of the implementation of the problem under study. One of the tasks of teaching mathematics at a higher economic educational institutions is to ensure the level of mathematical culture necessary for students' full participation in future professional activities. Mathematics is a unique means of forming not only the educational, but also the developing and intellectual potential of the individual. In particular, teachers of mathematical disciplines face the problem of developing mathematical thinking of future specialists, that is, theoretical thinking built on mathematical objects.

In the course of our research we have identified the main stages of formation of mathematical thinking in the professional training of future economists:

Stage I-mastering mathematical ways of thinking;

Stage II-processing mathematical symbols and formalisms;

Stage III- the ability to apply mathematical modeling.

We are convinced that it is possible to develop mathematical thinking with the help of a specially selected system of professional tasks and methods of working with them.